

DEPREM*

John Fante

Denizin arkasında küstah bir kırmızı top gibi batan güneşle akşamüstü olgunlaşmıştı. İnsanın nefesini kesen bir şey vardı gökyüzünde, tuhaf bir gerilim. Güneyde martılar kıyıyı tarıyorlardı. Taş bir banka yaslanıp tek ayak üstünde ayakkabıma giren kumu boşaltmaya başladım.

Bir gümbürtü hissettim birden, ardından da bir sarsıntı.

Taş bank benden uzaklaşıp kuma yuvarlandı. Standlara baktım. Sallanıp devriliyorlardı. Long Beach ufuk çizgisine baktığımda yüksek binaların sallandığını gördüm. Artımdaki kum yarıldı; sendeledim, dengemi tekrar buldum. Aynı şey bir kez daha oldu.

Deprem.

Çığlıklar yükseliyordu. Ortalık toza bulanmıştı. Yer kükrüyor, binalar çöküyordu. Kendi etrafımda dönüm duruyordum. Sebebi bendim. Benim yüzümden olmuştu. Ağzım açık kala kalmış etrafıma bakıyordum. Denize doğru bir kaç adım koştum. Sonra geri koştum. Sebebi sensin Arturo. Tanrının gazabı bu. Sebebi sensin. Sarsıntılar sürüyor. Deniz ve toprak kusuyorlardı. Tozdu her yer. Kulağıma enkaz gürültüsü geldi, Çığlıklar duydum, ardından da bir siren, İnsanlar binalardan çıkmış koşuyorlardı. Devasa toz bulutları oluşmuştu.

Senin eserin Arturo. Sen yaptın, O odada, o yatakta.

Elektrik direkleri devriliyor, binalar krater gibi çatlıyorlardı. Çığlıklar, bağırان adamlar, çığlık atan kadınlar, Yüzlerce insan binalardan çıkmış can havliyle koşuyorlardı. Bir kadın kaldırımında yatmış kaldırım yumrukluyordu. Küçük bir oğlan çocuğu gördüm, ağlıyordu. Her yere

cam saçılmıştı, itfaiye çanları. Sirenler. Delilik,

Büyük sarsıntı dinmişti. Yeraltından kükremler sesleri geliyordu. Gri bir toz tabakası kaplamıştı her yeri. Herkes binalardan uzaklaşmak için boş bir arsaya doğru koşuyordu.

Hızla arsaya gittim. Beyaz yüzlerin arasında ağlayan yaşlı bir kadın yüzü gördüm. İki kişi ceset taşıyordu. Karmüstü sürünen bir köpek gördüm, arka bacakları tutmuyordu. Arsanın bir köşesindeki barakanın yanında üstlerindeki çarşaf kanlanmış birkaç ceset vardı. Bir ambulans. Kolkola girmiş kırkıdayan iki liseli kız. Sokağa baktım binaların ön cepheleleri yıkılmıştı. Duvardan yataklar sarkıyordu. Banyolar açıktaydı. Yarım metre yüksekliğinde enkaz oluşmuştu sokakta. Erkekler emir yağırdıyordu. Her sarsıntı ile enkaz artıyordu. Adamlar kenara çekilip bekliyor, sonra tekrar enkaza dalıyorlardı.

Dayanılır gibi değildi. Barakaya yürüdüm, altımdaki toprak titriyordu. Barakanın kapısını açtım, bayılacak gibi oldum. Sıra sıra dizilmiş cesetlerin üstlerinde kanlı çarşaf vardı. Kan ve ölüm. Dışarı çıkıp oturdum. Sarsıntılar sürüyordu.

Vera Rivken neredeydi? Kalkıp yürüdüm. Sokağı kordon altına almışlardı, Süngü takmış bahriyeliler devriye geziyorlardı. Sokağın öbür tarafında Vera'nın oturduğu binayı gördüm, Duvardan yatak sarkıyordu, çarımha gerilmişti sanki. Döşeme çökmüş tek duvar ayakta kal-

mıştı. Arsaya döndüm. Arsanın ortasında ateş yakmışlardı. İnsan yüzleri alevlerin ışığında kızarmışlardı. Yüzleri inceledim ama tanıdık birine rastlamadım. Vera Rivkin yoktu aralarında. Birkaç yaşlı adam aralarında konuşuyorlardı. Uzun boylu ve sakallı olan dünyanın sonunun geldiğini söyledi; bir hafta önce kehanette bulunmuştu. Saçlarına toprak bulmuş bir kadın girdi aralarına. "Charlie ölü" dedi kadın. Sonra ağlamaya başladı. "Zavallı Charlie Öldü. Buraya hiç gelmemellydik! Gitmeliyiz demiştim or?a!" Yaşlı adamlardan biri kadının omuzlarından tutup kendine doğru çevirdi, "Neler söylüyorsun sen!" dQG. Kadın adamın kollarında bayıldı.

Gidip kaldırıma oturdum. Tövbe et, çok geç olmadan tövbe et. Bir dua söyledim ama tozdu ağızımda. Duaların yararı yoktu. Ama hayatımda bazı değişiklikler olacaktı. Ahlaklı ve huzurlu yaşayacaktım bundan böyle. Bir dönüm noktasıydı bu benim için. Deprem bana bir uyarıydı, Arturo Bandini'ye bir uyarı.

İnsanlar ateşin çevresinde kümelenmiş ilahi söylüyorlardı, "Gözlerinigöğe kaldır. Çünkü İsa geliyor." Herkes söylüyordu. Desenli kazak giymiş bir çocuk bana içinde ilahilerin bulunduğu bir kitap uzattı. Yanlarına gittim. Çemberin ortasındaki şişman kadın onları yönetirken kollarını şevkle sallıyor, ilahi dumanlarla birlikte göğe yükseliyordu. Sarsıntılar sürüyordu. Uzaklaştım. Tanrım şu protestanlar!... Benim kilisemde ucuz ilahiler söylenmezdi. Handel ve Palestrina'nın ilahileri söylenirdi benim kilisemde.

Hava kararmıştı. Gökyüzünde birkaç yıldız belirmişti. Sarsıntılar dinmek bilmiyor, birkaç saniyede bir tekrarlıyorlardı.

PEPREM

Deniz tarafından rüzgar esmeye başladı ve hava serinledi, İnsanlar kümelenmişlerdi. Siren sesleri duyuluyordu. Gökyüzünden uçak sesleri geliyor, sokaklar bahriyeli kaynıyordu, Sedye taşıyan insanlar enkaza dalıyorlardı. Barakaya iki ambulans yanaştı. Kalkıp uzaklaştım. Kızıl Haç devreye girmişti. Arsanın bir köşesinde karargah kurmuşlardı. Büyük tenekte kutularda kahve dağıtıyorlardı, Sıraya girdim, Önümdeki adam konuşmaya başladı.

'Los Angeles'in durumu daha vahim * m/j,"dedi. "Binlerce ölü varmış."

Binlerce. Camilla da ölmüş olabilirdi. Columbia Birahanesi ilk yıkılacak binalardan biriydi. Bina eski, duvarları çatlaaktı. Camilla kesin ölmüştü, Saat dörtten onbire kadar çalışıyordu. Depreme çalışırken yakalanmıştı. Camilla Ölmüştü, ben se hayattaydım, Birbirimizi anlayamamıştık ama kendi tarzında iyi davranmıştı bana. Uzun süre unutmuyacaktım onu. Dünyada onu unutmayacak tek kişi ben olacaktım muhtemelen. O'na dair çok hoş şeyler geliyordu aklıma; çarıkları, halkından duyduğu utanç, saçma sapan FordU

Çeşit çeşit rivayetler dolaşıyordu arsada. Denizden büyük bir dalga gelmiyordu, California'nın tamamı depremden etkilenmişti, Deprem sadece Long Beach'i vurmuştu. Los Angeles harap olmuştu. Deprem Los Anjêles'ta hissedilmemişti bile. San Francisco depreminden sonra yaşanan en büyük felaketti. Bu deprem San Francisco depreminden çok daha büyüktü. Ama her şeye rağmen sakin. Herkes korkmuştu ama panik yoktu. Arada sırada gülümseyen bir çehreye rastlayabiliyordunuz; cesur insanlar. Evlerinden uzaktılar ama cesaretleri yanlarındaydı. Metanetliyidiler. Korkusuzdular.

Bahriyeliler arsanın ortasında bir radyo istasyonu kurmuş büyük kolonlarla yayın

yapıyorlardı. Sürekli okunan bültenler felaketin boyutlarını çiziyor, derinden gelen bir ses emirler yağıdırıyordu. Yasa buydu ve herkes uymak zorundaydı. İkinci bir uyarıya kadar kimse Long Beach'e girmeyecek, ya da terk etmeyecekti. Kentte sıkı yönetim ilan edilmişti. Büyük bir dalga gelmiyordu, Tehlike sona ermişti, Sarsıntılar sürecekti, yer kabuğu yerleşiyordu, korkmak için sebep yoktu,

Kızıl haç battaniye, yiyecek ve kahve dağıtıyordu. Gece boyunca radyo yayını dinledik. Los Angeles'in depremden çok az etkilendiği haberi geldi, Ölülerin uzun bir listesi okundu, Camilla Lopez yoktu aralarında. Tek bir Camilla yoktu, Lopez bile,

Ertesi gün Los Angeles'a döndüm. Kent bıraktığım gibiydi ama ben korkuyordum. Tehlike sokaklarda pusuya yatmıştı, Yüksek binaların oluşturduğu vadiler yer sarsıldığında seni öldürebilecek tuzaklardı, Kaldırımlar yarılabilirdi. Tramvaylar devrilebilirdi. Arturo Bandini'ye bir hal olmuştu. Sadece tek katlı evlerin bulunduğu sokaklardan geçiyordu, Kaldırım kenarlarından yürüyor, neon tabelalardan uzak duruyordu, Korku girmişti İçime, kök salmıştı* Atamıyordum. Dar ve uzun ara sokaklarda yürüyen insanlar görüyor, cesaretlerine hayran oluyordum, Hill Sokağı'nı geçip Pershing Meydanına girdim, Yüksek bina yoktu meydana. Yer sarsılrsa enkaz altında kalmazdınız.

Oturdum meydana, sigara içtim ve ellerimin terlediğini farkettim. Colombia Birahanesi beş blok ötedeydi, Oraya gitmeyeceğimi biliyordum, İçimde bir şey değişmişti. Bir korkaktım. Yüksek sssle söyledim bunu kendime: "Sen bir korkaksın" Umursamadım, Hayatta olmayı ölü bir çılgın olmaya yeğledim. Beton binalara girip çıkan yüzlerce insan; biri on-

ları uyarmalı. Tekrarlanacaktı; tekrarlanması kaçınılmazdı, bir deprem daha olacak ve kenti dümdüz edecekti. Her an olabilirdi. Çok insan Öldürecekti, ama beni hayır. Bu caddelerden uzak duracaktım çünkü, enkazdan uzak duracaktım.

Otelime gitmek için Bunker Hill'i tırmanmaya başladım. Her binayı gözönünde bulunduruyordum. Ahşap binalar depreme dayanıklıydılar. Sallanıp titrer ama yıkılmazlardı, Tuğladan yapıma binalara dikkat, Yer yer depremin izlerine rastlanıyordu; yıkılmış bir duvar, düşmüş bir baca, Los Angeles hapı yutmuştu, Lanetlenmiş bir kentti. Bu deprem kente fazla zarar vermemişti ama ikinci bir depremle yerle bir olacaktı. Bana bir şey olmayacaktı, tuğla bir binanın içine girmeyecektim. Ben bir korkaktım ama bu benim bileceğim işti. Elbette korkağım, kendimle konuşuyorum, elbette korkağım. Ama sen cesur ol, seni ahmak, sen cesur ol ve o koca binaların önünden geç. Öldürecekler seni. Bugün, yarın, haftaya, önümüzdeki yıl, er ya da geç seni öldürecekler ama beni asla, Depremi yaşamış şu adama kulak verin şimdi, Alta Loma Otelinin terasına oturup anlattım onlara. Gözlerimle gördüm. Taşınan cesetleri gördüm, Akan kanı ve yaraları gördüm, Deprem olduğunda altı katlı bir binanın altıncı katında derin bir uykudaydım. Asansöre koşmuşum. Çalışmıyordu. Bürolardan birinden koşarak bir kadın çıkmış, çelik kirşlerden biri kadının kafasına düşmüştü. Enkazın arasından güçlükle ilerleyip kadına ulaştım. Kadını omuzlayıp altı kat aşağı taşımıştım, Sabaha dek kurtarma ekipleri ile enkaz çalışması yapmıştım, dizlerime kadar kan ve sefalet içinde. Kolu enkazdan bir heykel parçası gibi çıkmış bir kadını çıkarmıştım enkazın içinden. Duman tüten bir kapının eşliğinden içeri dalıp kuvette baygın yatan bir kızı kurtarmıştım, Yaralıların yaralarını sarmış, kurtarma

ekiplerine öncülük edip yaralı ve ölülere ulaşmalarını sağlamıştım. Elbette korkmuşum, ama yapılması gerekiyordu, Afetin ortasındaydık, söz değil eylem zamanıydı. Yerin koca bir ağız gibi açıldığını ve asfalt sokağın üstüne kapandığını görmüştüm. Yaşlı bir adamın bacağı asfaltta sıkışmıştı. Koşarak yanına gitmiştim, metin olmasını söyledikten sonra it-faiyeciler baltasıyla asfaltı kazmaya başlamıştım, Geç kalmıştım ama. Asfalt tamamen kapanınca adamın bacağı kopmuştu. Adamı sırtlayıp götürmüştüm, Dizi hala asfaltta duruyordur, yerden çıkan kanlı bir anı. Her şeyi gözlerimle görmüştüm ve korkunçtu, Belki inandılar; belki de inanmadılar. Benim için fark etmiyordu.

Odama gidip duvarda çatlak olup olmadığına baktım, Hellfrick'in odasını denetledim. Hellfrick ocağın üstüne eğilmiş tavada hamburger pişiriyordu. Her şeyi

gözlerimle gördüm, Hellfrick. Deprem olduğunda şeytan arabasının en yüksek noktasındaydık, Arabamız raylara takılıp kalmıştı. Aşağı İnmekten başka çaremiz yoktu. Ben ve yanımdaki kız. Yerden otuz metre yüksekteydik, Kızı sırtıma aldim, yaprak gibi sallanıyorduk. Başardım ama. Enkaza ayaklarından gömülmüş bir kız gördüm, kolunu sola dönüş işareti vermek için dışarıya çıkarmıştı. Poker masasında ölmüş üç adam gördüm. Hellfrick ısıklık çaldı: Ne diyorsun? Ne diyorsun?

Yazık, yazık. Ve ona beş sent borç verebilir miydim? Verdim ve duvarlarında çatlak olup olmadığına baktım. Hole, garaja ve çamaşırhaneye baktım, Orada burada sarsıntının izlerine rastlanıyordu ama endişe verici bir durum yoktu. Yine de Los Angeles! dümdüz etmesi kaçınılmaz depremin habercisidiler, Odamda uyumadım o gece. Gümbürtüler sürerken

odamda yatmam söz konusu değildi, Ben yatmam, Hellfrick, Battaniyelerime sarınıp tepenin çimlerine yatarken Hellfrick penceresinden beni izliyordu. Aklını kaçırmışsın sen, dedi Hellfrick. Ama sonra ona borç para verdiğimi hatırladı, aklımı kaçırmıştım belki, Haklı da olabilirsin, dedi Hellfrick. Işığını söndürdü ve zayıf bedenini yatağa yerleştirdiğini duydum,

Dünya tozdan geliyordu ve sonunda yine toz olacaktı. Sabah ayinine gitmeye başladım. Günah çıkardım. Ahşap bir kilise seçmiştim kendime, alçak ve sağlam bir bina. Meksika Mahallesi'ne yakın. Orada dua ediyordum. Yeni Bandini. Ah hayat! Buruk ve tatlı trajedi, mahvıma neden olan göz kamaştırıcı orospu! Birkaç günlüğüne sigarayı bıraktım. Yeni bir dua tespihi aldım. Sadaka kutusuna para attım, Acıyordum dünyaya.

* (Bu yazı Ocak 2000 tarihli Öküz Dergisi'nden alınmıştır)

Milliyet 10 Nisan 2000

hayat güzeldir

Erdoğan Oğultekin

